Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

6 octombrie 2015 *

„Trimitere preliminară — Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene — Articolele 39 și 49 — Parlamentul European — Alegeri — Dreptul de a alege — Cetățenia Uniunii Europene — Retroactivitatea legii penale mai favorabile — Legislație națională care prevede o interzicere a dreptului de a alege în cazul unei condamnări penale pronunțate în ultimă instanță înainte de data de 1 martie 1994”

În cauza C-650/13,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de tribunal d’instance de Bordeaux (Franța), prin decizia din 7 noiembrie 2013, primită de Curte la 9 decembrie 2013, în procedura

Thierry Delvigne

împotriva

Commune de Lesparre-Médoc,

Préfet de la Gironde,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnul K. Lenaerts, vicepreședinte, domnul A. Tizzano, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii M. Ilešič, C. Vajda și S. Rodin și doamna K. Jürimäe (raportor), președinți de cameră, și domnii A. Rosas, E. Juhász, A. Borg Barthet, J. Malenovský și F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,

grefier: doamna L. Carrasco Marco, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 20 ianuarie 2015,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru domnul Delvigne, de J. Fouchet, avocat;

— pentru Commune de Lesparre-Médoc, de M.-C. Baltazar și de A. Pagnoux, avocats;

— pentru guvernul francez, de G. de Bergues, de D. Colas și de F.-X. Bréchot, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: franceza.

— pentru guvernul german, de T. Henze și de J. Kemper, în calitate de agenți;

— pentru guvernul spaniol, de L. Banciella Rodríguez-Miñón, în calitate de agent;

— pentru guvernul Regatului Unit, de M. Holt, în calitate de agent, asistat de J. Coppel, QC;

— pentru Parlamentul European, de D. Moore și de P. Schonard, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de P. Van Nuffel și de H. Krämer, în calitate de agenți;

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 4 iunie 2015,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 39 și 49 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Delvigne, pe de o parte, și commune de Lesparre-Médoc (Franța) și préfet de la Gironde, pe de altă parte, cu privire la radierea sa de pe lista electorală a acestei comune.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Articolul 1 din Actul privind alegerea reprezentanților în Parlamentul European prin vot universal direct, anexat la Decizia 76/787/CECO, CEE, Euratom a Consiliului din 20 septembrie 1976 (JO L 278, p. 1), astfel cum a fost modificată prin Decizia 2002/772/CE, Euratom a Consiliului din 25 iunie 2002 și din 23 septembrie 2002 (JO L 283, p. 1, JO 2009, L 228, p. 47, denumit în continuare „Actul din 1976”), prevede:

„(1) În fiecare stat membru, membrii Parlamentului European sunt aleși pe baza reprezentării proporționale, recurgându-se la sistemul de liste sau la votul unic transferabil.

[…]

(3) Alegerile se desfășoară prin vot universal direct, care este liber și secret.”

4 Articolul 8 din Actul din 1976 prevede:

„Sub rezerva dispozițiilor prezentului act, procedura electorală este reglementată, în fiecare stat membru, de dispozițiile naționale.

Dispozițiile naționale care, dacă este cazul, pot ține cont de situația specifică din statele membre, nu afectează caracterul esențial proporțional al sistemului de vot.”

Dreptul francez

5 Articolul 28 din Codul penal instituit prin Legea din 12 februarie 1810, în versiunea aplicabilă situației de fapt din cauza principală (denumit în continuare „vechiul Cod penal”), prevedea la primul paragraf:

„Condamnarea la o pedeapsă penală implică decăderea din drepturile civice.”

6 Potrivit articolului 34 din vechiul Cod penal:

„Decăderea din drepturile civice constă:

[…]

2° în interzicerea dreptului de vot, de a alege, de a fi ales și, în general, a tuturor drepturilor civice și politice […]

[…]”

7 Vechiul Cod penal a fost abrogat începând cu data de 1 martie 1994 prin Legea nr. 92-1336 din 16 decembrie 1992 privind intrarea în vigoare a noului Cod penal și modificarea anumitor dispoziții de drept penal și de procedură penală devenită necesară prin această intrare în vigoare (JORF din 23 decembrie 1992, p. 17568). Articolul 131-26 din noul Cod penal prevede că o instanță poate pronunța interzicerea în tot sau în parte a drepturilor civice pentru o durată care nu poate depăși zece ani în cazul unei condamnări pentru săvârșirea unei crime și cinci ani, în cazul unei condamnări pentru săvârșirea unui delict.

8 Legea nr. 92-1336 din 16 decembrie 1992, astfel cum a fost modificată prin articolul 13 din Legea nr. 94-89 din 1 februarie 1994 de instituire a unei pedepse care nu poate fi redusă și referitoare la noul Cod penal și la anumite dispoziții de procedură penală (JORF din 2 februarie 1994, p. 1803), prevede la articolul 370:

„Fără a se aduce atingere dispozițiilor articolului 702-1 din Codul de procedură penală, interzicerea drepturilor civice, civile și de familie, precum și interdicția de a fi jurat, rezultate de drept dintr-o condamnare penală pronunțată în ultimă instanță înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi rămân aplicabile.”

9 Articolul 702-1 din Codul de procedură penală, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 2009-1436 din 24 noiembrie 2009 privind executarea pedepselor (JORF din 25 noiembrie 2009, p. 20192), prevede la primul paragraf:

„Orice persoană care face obiectul unei interdicții, al unei decăderi, al unei incapacități sau al vreunei măsuri de publicare rezultate de drept dintr-o condamnare penală sau aplicată prin sentința de condamnare cu titlu de pedeapsă complementară poate solicita instanței care a pronunțat condamnarea sau, în caz de pluralitate de condamnări, instanței care s-a pronunțat ultima, ridicarea totală sau parțială a acesteia, inclusiv în ceea ce privește durata acestei interdicții, decăderi sau incapacități. Dacă condamnarea a fost pronunțată de o curte cu juri, instanța competentă să se pronunțe asupra cererii este camera de instrucție în a cărei circumscripție are sediul curtea cu juri.”

10 Legea nr. 77-729 din 7 iulie 1977 privind alegerea reprezentanților în Parlamentul European (JORF din 8 iulie 1977, p. 3579), cu modificările ulterioare, reglementează procedura electorală aplicabilă alegerilor pentru Parlamentul European. Articolul 2 din legea menționată prevede la primul paragraf:

„Alegerea reprezentanților în Parlamentul European prevăzută de actul anexat la Decizia [C]onsiliului [C]omunităților Europene din data de 20 septembrie 1976, devenit aplicabil în temeiul Legii nr. 77-680 din 30 iunie 1977, este reglementată de titlul I din cartea I din Codul electoral și de dispozițiile capitolelor următoare. […]”

11 Capitolul 1 din titlul I din cartea I din Codul electoral regrupează dispozițiile care enunță condițiile cerute pentru a fi ales. Acest capitol conține articolul L 2, care prevede că „[a]u calitatea de alegător cetățenii francezi care au împlinit vârsta de 18 ani, care se bucură de drepturile civile și politice și care nu se află în una dintre situațiile de incapacitate prevăzute de lege”.

12 Articolul L 5 din Codul electoral, în versiunea sa inițială, prevedea:

„Nu trebuie înscrise pe lista electorală:

1° Persoanele condamnate pentru crime;

[…]”

13 Potrivit articolului L 6 din acest cod, în versiunea aplicabilă cauzei principale:

„Nu trebuie să fie înscrise pe listele electorale, pe durata stabilită prin sentință, persoanele cărora li s-a interzis dreptul de vot și de a alege de către instanțe, în temeiul legilor care autorizează această interdicție.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

14 Domnul Delvigne a făcut obiectul unei condamnări la o pedeapsă privativă de libertate de 12 ani pentru săvârșirea unei crime grave, pronunțată în ultimă instanță la data de 30 martie 1988.

15 Din observațiile prezentate Curții rezultă că, în aplicarea dispozițiilor articolelor 28 și 34 din vechiul Cod penal, această condamnare a condus de drept la decăderea din drepturile civice a domnului Delvigne, constând în special în privarea de dreptul său de vot, de a alege și de a fi ales.

16 Legea din 16 decembrie 1992 a eliminat din noul Cod penal, intrat în vigoare la 1 martie 1994, pedeapsa accesorie a decăderii din drepturile civice care rezultă de plin drept dintr-o condamnare la o pedeapsă pentru săvârșirea unei crime. Noul Cod penal prevede în prezent că interzicerea în tot sau în parte a drepturilor civice trebuie să fie pronunțată de o instanță și pentru o durată care nu poate depăși zece ani în cazul unei condamnări pentru săvârșirea unei crime.

17 Totuși, conform articolului 370 din Legea din 16 decembrie 1992, cu modificările ulterioare, interzicerea drepturilor civice aplicată domnului Delvigne a fost menținută după data de 1 martie 1994 întrucât rezulta dintr-o condamnare penală rămasă definitivă înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal.

18 În anul 2012, domnul Delvigne a făcut obiectul unei decizii a comisiei administrative competente, adoptată în temeiul articolului L 6 din Codul electoral, prin care se dispunea radierea sa de pe listele electorale ale commune de Lesparre-Médoc, în care acesta are reședința. Domnul Delvigne sesizat instanța de trimitere cu o cerere având ca obiect contestarea acestei radieri.

19 Domnul Delvigne a solicitat instanței de trimitere sesizarea cu titlu preliminar a Curții în scopul obținerii unei interpretări a dreptului Uniunii, invocând o inegalitate de tratament care ar rezulta din aplicarea Legii din 16 decembrie 1992, cu modificările ulterioare. În special, acesta susține că articolul 370 din legea menționată ridică o „problemă de convenționalitate”, prin faptul că încalcă, printre altele, mai multe dispoziții din cartă.

20 În aceste condiții, tribunal d'instance de Bordeaux (Tribunalul de Primă Instanță din Bordeaux) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 49 din cartă […] trebuie interpretat în sensul că se opune ca un articol dintr-o lege națională să mențină o interdicție, de altfel nedefinită și disproporționată, de a aplica o pedeapsă mai ușoară persoanelor condamnate înainte de intrarea în vigoare a legii penale mai favorabile nr. 94-89 din 1 februarie 1994?

2) Articolul 39 din cartă […], aplicabil alegerilor pentru Parlamentul European, trebuie interpretat în sensul că impune statelor membre ale Uniunii Europene să nu prevadă o interdicție generală, nedefinită și automată de a exercita drepturi civile și politice, pentru a nu crea o inegalitate de tratament între resortisanții statelor membre?”

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

21 Litigiul principal are ca obiect legalitatea radierii domnului Delvigne de pe listele electorale, decisă în temeiul articolului L 6 din Codul electoral ca urmare a privării de dreptul de a alege care însoțește de drept pedeapsa la care a fost condamnat acesta în 1988 pentru săvârșirea unei crime.

22 În această privință, trebuie arătat că, astfel cum a precizat guvernul francez în observațiile sale scrise și orale prezentate în fața Curții, regimul penal al pedepsei accesorii a fost eliminat cu ocazia reformei Codului penal, în anul 1994. Or, această modificare a legii penale nu a afectat situația domnului Delvigne cu privire la dreptul său de a alege, întrucât acestuia din urmă i se aplică în continuare interdicția de a alege în temeiul articolelor L 2 și L 6 din Codul electoral coroborate cu articolul 370 din Legea din 16 decembrie 1992, cu modificările ulterioare.

23 În acest context, prin intermediul întrebărilor adresate, care trebuie să fie analizate împreună, instanța de trimitere urmărește să obțină o interpretare a articolului 39 și a articolului 49 alineatul (1) ultima teză din cartă, în vederea aprecierii compatibilității cu aceste dispoziții a interdicției privind dreptul de a alege aplicate domnului Delvigne în temeiul articolelor L 2 și L 6 din Codul electoral coroborate cu articolul 370 din Legea din 16 decembrie 1992, cu modificările ulterioare, care a condus la radierea sa de pe listele electorale.

Cu privire la competența Curții

24 Guvernele francez și spaniol și guvernul Regatului Unit invocă necompetența Curții pentru a răspunde la cererea de decizie preliminară, întrucât, potrivit acestor guverne, legislația națională în discuție în litigiul principal se situează în afara domeniului de aplicare al dreptului Uniunii. Acestea arată îndeosebi că instanța națională nu invocă nicio dispoziție de drept al Uniunii care să permită să se stabilească o legătură între această legislație și dreptul Uniunii și că, prin urmare, respectiva legislație nu constituie o punere în aplicare a dreptului Uniunii în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă.

25 Trebuie amintit că domeniul de aplicare al cartei, în ceea ce privește acțiunea statelor membre, este definit la articolul 51 alineatul (1) din aceasta, potrivit căruia dispozițiile cartei se adresează statelor membre numai în cazul în care acestea pun în aplicare dreptul Uniunii (Hotărârea Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punctul 17).

26 Articolul 51 alineatul (1) din cartă confirmă jurisprudența constantă a Curții potrivit căreia drepturile fundamentale garantate de ordinea juridică a Uniunii au vocația de a fi aplicate în toate situațiile reglementate de dreptul Uniunii, însă nu în afara unor asemenea situații (a se vedea Hotărârea Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punctul 19, și Hotărârea Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, punctul 29).

27 Astfel, atunci când o situație juridică nu intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, Curtea nu este competentă să o examineze, iar dispozițiile eventual invocate ale cartei nu pot constitui, prin ele însele, temeiul acestei competențe (a se vedea Hotărârea Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punctul 22, precum și Hotărârea Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, punctul 30 și jurisprudența citată).

28 În consecință, trebuie să se stabilească dacă situația unui cetățean al Uniunii care, precum domnul Delvigne, se confruntă cu o decizie de radiere de pe listele electorale adoptată de autoritățile unui stat membru și care conduce la pierderea dreptului său de a alege la alegerile pentru Parlamentul European intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii.

29 În această privință, articolul 8 din Actul din 1976 prevede că, sub rezerva dispozițiilor acestui act, procedura electorală este reglementată în fiecare stat membru de dispozițiile naționale.

30 În speță, domnul Delvigne a fost radiat de pe listele electorale întrucât, din cauza condamnării sale în anul 1988 pentru săvârșirea unei crime grave, acesta figurează printre persoanele care, în temeiul dispozițiilor din Codul electoral coroborate cu articolul 370 din Legea din 16 decembrie 1992, cu modificările ulterioare, nu îndeplinesc condițiile pentru a fi alegător la nivel național, Or, astfel cum a subliniat Parlamentul European în observațiile sale, articolul 2 din Legea din 7 iulie 1977 privind alegerea reprezentanților în Parlamentul European, prevăzută de Actul din 1976, face în mod explicit trimitere la aceste condiții în ceea ce privește în mod specific dreptul de a alege la aceste din urmă alegeri.

31 Desigur, în ceea ce privește beneficiarii dreptului de a alege la alegerile pentru Parlamentul European, Curtea a statuat, în Hotărârea Spania/Regatul Unit (C-145/04, EU:C:2006:543, punctele 70 și 78), precum și în Hotărârea Eman și Sevinger (C-300/04, EU:C:2006:545, punctele 43 și 45), că articolul 1 alineatul (3) și articolul 8 din Actul din 1976 nu stabilesc în mod explicit și precis cine sunt titularii acestui drept și că, în consecință, în stadiul actual al dreptului Uniunii, determinarea titularilor dreptului respectiv este de competența fiecărui stat membru, cu respectarea dreptului Uniunii.

32 Nu este mai puțin adevărat că, astfel cum susțin guvernul german, Parlamentul și Comisia Europeană în observațiile lor, statele membre sunt ținute, în exercitarea acestei competențe, de obligația, prevăzută la articolul 1 alineatul (3) din Actul din 1976 coroborat cu articolul 14 alineatul (3) TUE, de a asigura că alegerea membrilor Parlamentului European se desfășoară prin vot universal, direct, liber și secret.

33 În consecință, trebuie să se considere că un stat membru care, în cadrul punerii în aplicare a obligației care îi revine în temeiul articolului 14 alineatul (3) TUE și al articolului 1 alineatul (3) din Actul din 1976, prevede în legislația sa națională o excludere din rândul beneficiarilor dreptului de a alege la alegerile pentru Parlamentul European a cetățenilor Uniunii care, ca și domnul Delvigne, au făcut obiectul unei condamnări penale rămase definitive înainte de data de 1 martie 1994 pune în aplicare dreptul Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă.

34 În consecință, Curtea este competentă să răspundă la cererea de decizie preliminară.

Cu privire la admisibilitate

35 Guvernul francez invocă inadmisibilitatea întrebărilor adresate, pe de o parte, pentru motivul că răspunsurile Curții nu ar fi necesare pentru ca instanța de trimitere să soluționeze litigiul principal și, pe de altă parte, pentru motivul că această instanță nu ar fi definit suficient cadrul factual și normativ în care se înscriu aceste întrebări.

36 În această privință, trebuie amintit că, în temeiul unei jurisprudențe constante a Curții, în cadrul cooperării dintre aceasta din urmă și instanțele naționale, instituită prin articolul 267 TFUE, numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume responsabilitatea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate au ca obiect interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (a se vedea în special Hotărârea Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, punctul 40 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea Gauweiler și alții, C-62/14, EU:C:2015:400, punctul 24).

37 Astfel, o cerere formulată de o instanță națională nu se poate respinge decât dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt sau de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care îi sunt adresate (a se vedea Hotărârea Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, punctul 42 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea Gauweiler și alții, C-62/14, EU:C:2015:400, punctul 25).

38 În speță, se poate deduce cu claritate din elementele de fapt și de drept de care dispune Curtea și care sunt reluate și la punctele 22-24 din prezenta hotărâre că instanța de trimitere se adresează Curții cu privire la interpretarea articolelor 39 și 49 din cartă pentru a aprecia compatibilitatea cu dispozițiile cartei a dreptului național în temeiul căruia domnul Delvigne a fost radiat de pe listele electorale.

39 În aceste condiții, întrebările preliminare au o legătură directă cu obiectul litigiului principal și sunt, în consecință, admisibile.

Cu privire la fond

40 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că articolul 52 alineatul (2) din cartă prevede că drepturile recunoscute prin aceasta care fac obiectul unor dispoziții prevăzute de tratate se exercită în condițiile și cu respectarea limitelor stabilite de acestea.

41 În această privință, este necesar să se constate că, potrivit explicațiilor referitoare la cartă, care, conform articolului 6 alineatul (1) al treilea paragraf TUE și articolului 52 alineatul (7) din cartă, trebuie luate în considerare la interpretarea acesteia, articolul 39 alineatul (1) din cartă corespunde dreptului garantat la articolul 20 alineatul (2) litera (b) TFUE. Alineatul (2) al acestui articol 39 corespunde articolului 14 alineatul (3) TUE. Aceste explicații precizează, în plus, că alineatul (2) al articolului 39 reia principiile de bază ale regimului electoral într-un sistem democratic.

42 În ceea ce privește articolul 20 alineatul (2) litera (b) TFUE, Curtea a statuat deja că această dispoziție se limitează la aplicarea principiului nediscriminării pe motiv de cetățenie în cazul dreptului de a alege la alegerile pentru Parlamentul European, prevăzând că orice cetățean al Uniunii cu reședința într-un

stat membru al cărui resortisant nu este are dreptul de a alege la aceste alegeri în statul membru unde are reședința, în aceleași condiții ca resortisanții acestui stat (a se vedea în acest sens Hotărârea Spania/Regatul Unit, C-145/04, EU:C:2006:543, punctul 66).

43 Astfel, articolul 39 alineatul (1) din cartă nu este aplicabil situației în discuție în litigiul principal, din moment ce aceasta privește, astfel cum reiese din elementele dosarului de care dispune Curtea, dreptul de a alege al unui cetățean al Uniunii în statul membru al cărui resortisant este.

44 În ceea ce privește articolul 39 alineatul (2) din cartă, acesta constituie, astfel cum reiese din considerațiile care figurează la punctul 41 din prezenta hotărâre, expresia, în cartă, a dreptului cetățenilor Uniunii de a alege la alegerile pentru Parlamentul European în temeiul articolului 14 alineatul (3) TUE și al articolului 1 alineatul (3) din Actul din 1976.

45 Or, este evident că interzicerea dreptului de a alege, al cărei obiect l-a făcut domnul Delvigne în temeiul dispozițiilor legislației naționale în discuție în litigiul principal, reprezintă o limitare a exercitării dreptului garantat prin articolul 39 alineatul (2) din cartă.

46 În această privință, trebuie amintit că articolul 52 alineatul (1) din cartă admite că pot fi impuse restrângeri exercițiului unor drepturi, precum cele consacrate la articolul 39 alineatul (2) din cartă, cu condiția ca aceste restrângeri să fie prevăzute de lege, să respecte substanța drepturilor și a libertăților menționate și, cu respectarea principiului proporționalității, să fie necesare și să răspundă efectiv unor obiective de interes general recunoscute de Uniune sau necesității protejării drepturilor și libertăților celorlalți (a se vedea în acest sens Hotărârea Volker und Markus Schecke și Eifert, C-92/09 și C-93/09, EU:C:2010:662, punctul 50, precum și Hotărârea Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctul 55).

47 În cauza principală, întrucât interzicerea dreptului de a alege în discuție rezultă din aplicarea dispozițiilor Codului electoral coroborate cu cele ale Codului penal, este necesar să se considere că aceasta este prevăzută de lege.

48 În plus, această restrângere respectă conținutul esențial al dreptului de a alege prevăzut la articolul 39 alineatul (2) din cartă. Astfel, respectiva restrângere nu repune în discuție acest drept ca atare, întrucât are ca efect excluderea anumitor persoane, în condiții specifice și din cauza comportamentului lor, din categoria beneficiarilor dreptului de a alege la alegerile pentru Parlamentul European, în măsura în care respectivele condiții sunt îndeplinite.

49 În sfârșit, o limitare precum cea în discuție în litigiul principal se dovedește proporțională în cazul în care ia în considerare natura și gravitatea infracțiunii comise, precum și durata pedepsei.

50 Astfel, după cum arată guvernul francez în observațiile sale prezentate în fața Curții, interdicția dreptului de a alege, al cărei obiect l-a făcut domnul Delvigne ca urmare a condamnării sale la o pedeapsă cu închisoarea de 12 ani pentru săvârșirea unei crime grave, nu era aplicabilă decât persoanelor condamnate din cauza săvârșirii unei infracțiuni care se sancționează cu o pedeapsă privativă de libertate de cel puțin cinci ani și care poate merge până la închisoare pe viață.

51 În plus, guvernul francez a arătat că dreptul național, în special articolul 702-1 din Codul de procedură penală, cu modificările ulterioare, oferă unei persoane aflate în situația domnului Delvigne posibilitatea de a solicita și de a obține ridicarea pedepsei complementare a decăderii din drepturile civice care conduce la privarea de dreptul său de a alege.

52 Rezultă din elementele care precedă că articolul 39 alineatul (2) din cartă nu se opune posibilității ca o legislație a unui stat membru, precum cea în discuție în litigiul principal, să excludă de drept din categoria beneficiarilor dreptului de a alege la alegerile pentru Parlamentul European persoanele care, precum reclamantul din litigiul principal, au făcut obiectul unei condamnări penale pentru săvârșirea unei crime grave, rămasă definitivă înainte de data de 1 martie 1994.

53 În ceea ce privește regula retroactivității legii penale mai favorabile, care figurează la articolul 49 alineatul (1) ultima teză din cartă, această regulă enunță că, în cazul în care, ulterior săvârșirii unei infracțiuni, legea prevede o pedeapsă mai ușoară, se aplică aceasta din urmă.

54 În speță, astfel cum s-a menționat la punctele 16 și 22 din prezenta hotărâre, cu ocazia reformei din anul 1994 a vechiului Cod penal, privarea de dreptul de a alege ca pedeapsă accesorie rezultată dintr-o condamnare penală a fost abrogată pentru a fi înlocuită cu o pedeapsă complementară care trebuie pronunțată de o instanță în temeiul articolului 131-26 din noul Cod penal și pentru o durată care nu poate depăși zece ani în cazul condamnării pentru săvârșirea unei crime și cinci ani în cazul condamnării pentru săvârșirea unui delict.

55 Această modificare nu a afectat însă situația domnului Delvigne întrucât acestuia i se aplică în continuare de drept interdicția de a alege pentru o perioadă nedefinită, în temeiul dispozițiilor din Codul electoral coroborate cu articolul 370 din Legea din 16 decembrie 1992, cu modificările ulterioare, ca urmare a condamnării sale pentru săvârșirea unei crime grave pronunțate înainte de data de 1 martie 1994. Guvernul francez a precizat în ședință că menținerea efectului condamnărilor rămase definitive înainte de data de 1 martie 1994 a fost motivată prin faptul că legiuitorul național a dorit să evite posibilitatea ca interzicerea dreptului de a alege rezultată dintr-o condamnare să dispară automat și imediat odată cu intrarea în vigoare a noului Cod penal, în condițiile în care acesta menține interzicerea dreptului de a alege ca pedeapsă complementară.

56 Or, în această privință, este suficient să se constate că regula retroactivității legii penale mai favorabile, prevăzută la articolul 49 alineatul (1) ultima teză din cartă, nu este de natură să se opună unei legislații naționale precum cea în discuție în litigiul principal, din moment ce, astfel cum reiese din textul articolului 370 din Legea din 16 decembrie 1992, cu modificările ulterioare, această legislație se limitează la menținerea interzicerii dreptului de a alege rezultate de drept dintr-o condamnare penală doar în cazul condamnărilor definitive pronunțate în ultimă instanță sub imperiul vechiului Cod penal.

57 În orice caz, după cum s-a amintit la punctul 51 din prezenta hotărâre, această legislație oferă în mod expres persoanelor care fac obiectul unei asemenea interdicții posibilitatea de a solicita și de a obține ridicarea ei. Astfel cum reiese din textul articolului 702-1 din Codul de procedură penală, cu modificările ulterioare, această posibilitate este deschisă oricărei persoane căreia i se aplică de drept interzicerea dreptului de a alege, indiferent dacă interdicția rezultă de drept dintr-o condamnare aplicată în temeiul vechiului Cod penal sau a fost pronunțată de o instanță ca pedeapsă complementară în temeiul dispozițiilor noului Cod penal. În acest context, sesizarea unei instanțe naționale competente în temeiul acestei dispoziții de către o persoană care se află în situația domnului Delvigne și care dorește să obțină ridicarea unei interdicții ce rezultă de drept dintr-o condamnare întemeiată pe dispozițiile vechiului Cod penal deschide calea pentru ca situația sa individuală să fie reevaluată, inclusiv în ceea ce privește durata acestei interdicții.

58 Având în vedere toate considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la întrebările adresate că articolul 39 alineatul (2) și articolul 49 alineatul (1) ultima teză din cartă trebuie să fie interpretate în sensul că nu se opun posibilității ca o legislație a unui stat membru, precum cea în discuție în litigiul principal, să excludă de drept din categoria beneficiarilor dreptului de a alege la alegerile pentru Parlamentul European persoanele care, la fel ca domnul Delvigne, au făcut obiectul unei condamnări pentru săvârșirea unei crime grave, rămasă definitivă înainte de data de 1 martie 1994.

Cu privire la cheltuielile de judecată

59 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Articolul 39 alineatul (2) și articolul 49 alineatul (1) ultima teză din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie interpretate în sensul că nu se opun posibilității ca o legislație a unui stat membru, precum cea în discuție în litigiul principal, să excludă de drept din categoria beneficiarilor dreptului de a alege la alegerile pentru Parlamentul European persoanele care, la fel ca reclamantul, au făcut obiectul unei condamnări pentru săvârșirea unei crime grave, rămasă definitivă înainte de data de 1 martie 1994.

Semnături